

**GOD KVALITET
I
KOMMUNAL
FAMILJERÅDGIVNING**

Ett policydokument

FAMILJERÅDGIVNING

Familjerådgivningens huvuduppgift är att arbeta med parrelationen.

Förhoppningar om en god och varaktig parrelation utsätts för många prövningar. Redan under förälskelsen, då relationen verkar så hoppfull, kan tvivel och påfrestningar dyka upp. När två blir tre – under graviditet, spädbarns- och småbarnsår – ställs parets samarbetsförmåga på stora prov. När man har tonårsbarn och när barnen flyttar hemifrån utsätts ofta parrelationen för påfrestningar. Känslorna kan förändras, det kan bli svårt att tala med varandra och gräl kan uppstå alltför ofta. Det sexuella samlivet kanske inte fungerar längre. Otrohet kan komma in i bilden. Ekonomiska svårigheter, arbetsrelaterade påfrestningar och konflikter i släktrationer kan inverka på parrelationen. Ibland förekommer våld eller missbruk. Många frågor kan infinna sig i samband med skilsmässa och separation, bekymmer omkring barnen, vårdnad och umgänge eller eventuellt nya familjebildningar.

Paren kan behöva hjälp att:

- Lyssna på och tala med varandra på ett bättre sätt
- Bättre förstå och acceptera sig själv och varandra
- Finna möjligheter att hantera problem och konflikter
- Bryta destruktiva mönster

Familjerådgivningen kan erbjuda professionell hjälp

Familjerådgivning är ett **psykosocialt behandlingsarbete** med fokus på parrelationen. Familjerådgivaren arbetar med vuxna som har problem och konflikter i par- och familjerelationer. Arbetet baseras på frivillighet och utgår från parternas behov och bådars engagemang. Familjerådgivaren formulerar tillsammans med paret vad man vill uppnå med samtalen, hur länge arbetet skall fortgå och hur det skall läggas upp.

Samtalen kan ha olika karaktär:

- Orienterande och klargörande samtal
- Krisbearbetning
- Kortare kontakter med avgränsat fokus
- Längre bearbetande samtalsserier
- Samtal om fortsatt föräldrasamarbete efter separation

Familjerådgivaren arbetar med en metodik som innebär respekt för olika uppfattningar, parets ömsesidiga överenskommelser och varje individs rätt att fatta egna beslut.

Metoderna utformas utifrån kunskap om pars levnadsvillkor och aktuell forskning. Metodutveckling sker via handledning, konsultation, fortbildning, utvärdering och interna metodkonferenser.

Den teoretiska referensramen innehåller psykodynamisk teori, systemteori, kommunikationsteori och kristeori. Kunskaper i utvecklingspsykologi, sexologi, sociallagstiftning och familjerätt är grundläggande.

Familjerådgivarna har **självständigt behandlingsansvar**.

UTÅTRIKTAT ARBETE

Målsättningen med familjerådgivningens utåtriktat arbete är att nå människor i ett tidigt skede för att därmed **främja psykisk och fysisk hälsa**. Familjerådgivningen förmedlar kunskap om samlevnad utifrån sin speciella kompetens.

Detta förebyggande folkhälsoarbete utförs på olika sätt:

- Medverkan i föräldrautbildning
- Konsultation/handledning till angränsande yrkesgrupper
- Studiebesök
- Föreläsningar och utbildning
- Medverkan i massmedia och samhällsdebatt
- Information om samlevnadslitteratur
- Förmedling av kunskaper och erfarenheter till politiker och tjänstemän
- Gruppverksamhet

Det utåtriktade arbetet är en viktig uppgift och skall ingå i familjerådgivningens arbete i tydligt angiven omfattning.

SEKRETESS

Familjerådgivningens arbete bygger på förtroende och frivillighet. De som vänder sig till en familjerådgivningsbyrå för att tala om sina mest privata relationer skall erbjudas **en trygg ram för samtalet**. En förutsättning för detta är den särskilt **stränga sekretess** som gäller för kommunal familjerådgivning. (Sekretesslagen § 7:4, 2 st)

Sekretess gäller alla uppgifter som lämnats eller inhämtats i samband med rådgivning.

I vissa speciella situationer bryts sekretessen. De viktigaste undantagen är följande:

- Får familjerådgivaren i sin verksamhet kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller misshandlas i hemmet gäller anmälningsplikt. (Socialtjänstlagen § 71, 3 st)
- Familjerådgivare har begränsad vittnesplikt, det vill säga kan ej höras om något de blivit anförtrodda i samband med rådgivning om det inte är medgivet i lag. (Rättegångsbalken 36 kap § 5)

Familjerådgivare för ej journaler. Par som så önskar kan vara anonyma.

ORGANISATION

Socialtjänstlagen (§ 12 a, 2 st) ålägger kommunerna ansvar för att familjerådgivning kan erbjudas dem som begär det.

Kommunerna har att själva utforma och organisera verksamheten utifrån angivna riktlinjer i regeringens proposition samt Socialstyrelsens Meddelandeblad. KFR vill understryka värdet av dessa ställningstaganden och speciellt betona organisationens betydelse som en förutsättning för en **kvalitativt god familjerådgivning**. Den särskilt stränga sekretessen kräver att familjerådgivningen organiseras som **självständig verksamhetsgren** och inte inordnas i den övriga verksamhet som bedrivs inom socialtjänsten (Prop 1993/94:4).

KFR anser att familjerådgivning bör organiseras så att arbetsgruppen består av minst tre familjerådgivare.

I arbete med par är det särskilt betydelsefullt att både män och kvinnor finns representerade i varje arbetsgrupp.

Att vara en självständig verksamhet utan myndighetsutövning ställer speciella krav på den praktiska utformningen:

- Familjerådgivningen skall ha avskilda lokaler (separat väntrum, ej gemensam telefon eller postöppning etc).
- Den personliga integriteten skall skyddas genom att anmälnings-, besöks- och eventuella betalningsrutiner organiseras så att sekretessen upprätthålls liksom möjligheten att vara anonym.
- Tjänst som familjerådgivare skall ej kombineras med annan befattning inom socialtjänsten eller annan tjänst där funktionerna kan komma i konflikt med varandra och därmed skada förtroendet för familjerådgivningen.

TILLGÄNGLIGHET

Kommunerna har ålagts ansvaret att familjerådgivning kan erbjudas dem som begär det. Lagstiftarens uttalade mening är att verksamheten skall bedrivas med tillräckliga resurser för att garantera god tillgänglighet. Allmänheten och andra vårdenheter skall ha god kunskap om verksamheten. Ansvaret för information åvilar såväl kommunerna som familjerådgivningarna.

Att beakta i strävan efter god tillgänglighet:

- **Väntetiderna** bör vara rimliga utifrån familjerådgivningens bedömning av besökarnas behov. ”Det ligger i sakens natur att en sådan verksamhet ej kan bedrivas med långa väntetider. Verksamheten måste därför anpassas så att väsentliga väntetider normalt inte uppstår.” (Prop 1993/94:4)
- Om kommun beslutar om **avgift** för samtal får dess ”ej vara av sådan storlek att de avhåller enskilda från att vända sig till familjerådgivningen”. (Prop 1993/94:4)
- Erbjuder regelbundna, varierande **telefontider** för tidsbeställning, information och rådgivning.
- Erbjuder **besökstider** på sådant sätt att valmöjligheter finns.
- Organisera **filialmottagningar** om besökare har långt reseavstånd till familjerådgivningen.

KOMPETENS

Familjerådgivarens kunskap, erfarenhet och skicklighet är avgörande för verksamhetens kvalitet.

Grundkompetens för familjerådgivare är socionomexamen med vidareutbildning samt flerårig erfarenhet av psykosocialt behandlingsarbete. Lämpliga vidareutbildningar kan vara grundläggande psykoterapiutbildning, familjeterapiutbildning eller Socialhögskolans vidareutbildning i psykosocialt arbete.

Som nyanställd skall familjerådgivaren få 60 timmars individuell **introduktionshandledning** av en erfaren kollega. Detta är ett effektivt sätt att förmedla en förtrogenhetskunskap om det specifika i familjerådgivningens metodik.

Efter avslutad introduktionshandledning skall familjerådgivaren fortsättningsvis ha **regelbunden handledning**, vilket är en nödvändig förutsättning för att kunna bedriva professionellt behandlingsarbete och utveckla kompetens och metodik.

För att utveckla specialiteten är det nödvändigt med relevant **vidareutbildning** inom områden som psykoterapi, familjeterapi, sexologi, grupp- och handledningsteori och psykosocialt behandlingsarbete. För att stärka identiteten som familjerådgivare är det också angeläget med ett kollegialt erfarenhetsutbyte på lokal-, regional- och nationell nivå.

KFR utfärdar **auktorisering** av familjerådgivare med följande krav:

- Medlemskap i KFR
- Arbete som familjerådgivare under minst 5 år med minst 75% tjänstgöringsgrad.
- Relevant vidareutbildning om minst 30 poäng
- Egenterapi 50 timmar eller gruppterapi 120 timmar
- Handledning inom ramen för familjerådgivning i minst 200 timmar, inklusive 60 timmars individuell introduktionshandledning.

HÄNVISNINGAR

Regeringens proposition om familjerådgivning, 1993/94:4.

Regeringens proposition om tystnadsplikt inom enskild familjerådgivning 1995/96:117.

Socialtjänstlagen § 12 a

Socialtjänstlagen § 71, 3 st

Sekretesslagen 7 kap § 4, 2 st

Rättegångsbalken 36 kap § 5

Socialstyrelsens meddelandeblad:

17/94 Information om familjerådgivning

3/95 Familjerådgivningen i Sverige åren 1992 och 1993

21/95 Information om familjerådgivning

Beslut av JO 1999-01-13, dnr 3500-1997.

